Ministerie van Landbouw,
Natuur en Voedselkwaliteit

Handreiking

Omgaan met hexagonen met een hersteldoel in AERIUS 2024

BIJ12 | Werkt voor provincies

Colofon

Document informatie	
Titel	Handreiking omgaan met hexagonen met een hersteldoel in AERIUS 2024
Auteur	Interbestuurlijk afgestemde handreiking
Versie	1
Datum	Oktober 2024
Bestandsnaam	Handreiking hexagonen met een hersteldoel

Inhoudsopgave

1.1	T0- en T1-habitatkaarten	4
1.2	Verslechtering en 'hexagonen met een hersteldoel'	4
1.3	Verschillenanalyse T0/T1	4
1.4	Hexagonen met een hersteldoel in AERIUS	5
1.5	Rekenen met hexagonen met een hersteldoel	5
1.6	Interpretatie van de AERIUS-output voor hexagonen met een hersteldoel	5
1.7	Beoordeling depositie op hexagonen met een hersteldoel	6
1.8	Significant gevolg of niet?	6
1.9	Helpdesk Stikstof en Natura 2000	7

1.1 To- en T1-habitatkaarten

Tot 2023 maakte AERIUS primair gebruik van To-habitatkaarten, omdat dat tot dan de meest actuele beschikbare gegevens waren. De To-habitatkaart is de habitatkaart die de ligging van beschermde habitats weergeeft op het moment dat de bescherming van het N2000-gebied begon. Ondertussen zijn voor veel Natura 2000-gebieden nieuwe vegetatiekarteringen uitgevoerd en op basis daarvan T1-habitatkaarten opgesteld.

Voor die gebieden waarvoor een T1-kaart beschikbaar is bevat deze dus de best beschikbare en meest actuele informatie over de aanwezige stikstofgevoelige habitattypen en leefgebieden voor soorten. Daarom is in AERIUS Calculator 2024 voor meerdere Natura 2000-gebieden een T1-habitatkaart opgenomen.

1.2 Verslechtering en 'hexagonen met een hersteldoel'

Volgens de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn, die geïmplementeerd is in de Nederlandse Omgevingswet, mag Natura 2000-natuur niet verslechteren. Toch is sinds het maken van de To-habitatkaart op sommige plekken beschermde natuur verdwenen. Op de T1-habitatkaart is deze natuur daarom afwezig; de T1-kaart geeft immers de meest actuele situatie weer.

Wanneer alleen met de T1-habitatkaart gerekend zou worden in AERIUS, dan zou de depositiebijdrage van een plan of project niet berekend worden op de locaties (hexagonen) waar het habitat verdwenen is (en geen ander habitat voorkomt dat stikstofgevoelig is). Het verdwenen habitat moet in beginsel hersteld worden; verslechtering is ten slotte juridisch niet toegestaan. In sommige gevallen moet het habitat hersteld worden op de locatie waar het verdwenen is. Een plan of project mag niet voor wezenlijke vertraging van het herstel van het habitat zorgen.

Om het mogelijk te maken om de depositiebijdrage van een plan of project ook op deze herstellocaties te berekenen, zijn 'hexagonen met een hersteldoel' opgenomen in AERIUS 2024. 'Hexagonen met een hersteldoel' zijn hexagonen waarbinnen in AERIUS Calculator gerekend wordt met de kritische depositie-waarde van de stikstofgevoelige habitats die daar in To aanwezig waren maar in T1 verdwenen zijn, omdat beoordeeld is dat het betreffende habitat op die locatie moet terugkeren. Het kan voorkomen dat er op een hexagoon meerdere hersteldoelen voorkomen. Ook niet overbelaste hexagonen kunnen onderdeel zijn van deze set hexagonen met een hersteldoel. In de open data is zichtbaar of een hexagoon wel of niet overbelast is.

1.3 Verschillenanalyse To/T1

De To-habitatkaart en de T1-habitatkaart zijn vergeleken voor die gebieden waarvoor T1-habitakaarten zijn aangeleverd aan BIJ12/RIVM. Daarbij is vastgelegd op welke plek sprake is van verdwijnen van habitat tussen To en T1. De resultaten hiervan zijn teruggelegd bij de voortouwnemers (in 2024: provincies en I&W).

Voortouwnemers hebben vervolgens op hexagoonniveau beoordeeld of daadwerkelijk sprake is van verdwenen habitat, of dat de 'technische achteruitgang' een andere oorzaak had, zoals bijvoorbeeld een verschil in methodiek of interpretatie (**stap 1: duiding**).

Voor die hexagonen waarvoor voortouwnemers concludeerden dat daadwerkelijk habitat was verdwenen, beoordeelden de gebiedsecologen van de voortouwnemers of het verdwenen habitat op de betreffende locatie terug moet komen (**stap 2: ecologische beoordeling**).

Habitat moet in ieder geval op de betreffende locatie terugkomen indien:

- dit de enige of de meest geschikte locatie is voor herstel
- EN in ieder geval indien netto sprake is van achteruitgang in oppervlakte van dit habitat in het totale N2000-gebied[1],
- en/of indien deze locatie als herstellocatie is vastgelegd in het N2000-beheerplan.

Er zijn dus alleen 'hexagonen met een hersteldoel' opgenomen in AERIUS '24 als daadwerkelijk habitat uit het betreffende hexagoon is verdwenen en het op diezelfde locatie hersteld moet worden om de instandhoudingsdoelen te behalen.

De argumentatie voor het al dan niet opnemen van 'hexagonen met een hersteldoel' is terug te vinden in een webviewer op de website van BIJ12: https://www.bij12.nl/onderwerp/stikstof/natuurmonitoring/habitatkaarten/

In de webviewer zijn zowel de hexagonen met een hersteldoel opgenomen als de hexagonen waarvoor door de voortouwnemer is geconcludeerd dat ofwel het habitat niet daadwerkelijk verdwenen is of dat het verdwenen habitat niet binnen hetzelfde hexagoon hoeft terug te keren.

1.4 Hexagonen met een hersteldoel in AERIUS

Die hexagonen waarvoor de voortouwnemer heeft beargumenteerd dat daar verdwenen habitat hersteld moet worden zijn, na GS-besluit, aangeleverd aan RIVM. RIVM heeft deze hexagonen als 'hexagonen met een hersteldoel' in AERIUS Calculator opgenomen, naast de actuele T1-hexagonen. Deze hexagonen met een hersteldoel vormen een aparte set hexagonen in AERIUS Calculator zodat de depositieberekening voor deze hexagonen met een hersteldoel afzonderlijk in beeld gebracht wordt in de bijlage bij het AERIUS rapport en user interface.

1.5 Rekenen met hexagonen met een hersteldoel

Als zich in het rekengebied hexagonen met een hersteldoel bevinden, worden deze automatisch in de AERIUS Calculator-berekening meegenomen. De gebruiker hoeft deze functie dus niet zelf aan te zetten. Evenmin is er een mogelijkheid de hexagonen met een hersteldoel bij de berekening buiten beschouwing te laten.

1.6 Interpretatie van de AERIUS-output voor hexagonen met een hersteldoel

In Calculator 2024 zijn in het resultaatscherm de weergave-opties uitgebreid met "Hexagonen met herstel-doelen". In deze weergave kan het rekenresultaat voor alle hexagonen met een hersteldoel bekeken worden.

De AERIUS PDF-rapportage wordt automatisch voorzien van een bijlage waarin de rekenresultaten voor de hexagonen met een hersteldoel zijn opgenomen. Anders dan de bijlage Randhexagonen, is de bijlage "Hulpmiddel beoordeling hexagonen met een hersteldoel" niet optioneel: deze wordt altijd bijgevoegd.

De rekenresultaten voor hexagonen met een hersteldoel zijn ook onderdeel van de export Rekentaak (GML met alle invoergegevens inclusief rekenresultaten).

[1] Als er voor het betreffende habitat een uitbreidingsdoel geldt voor de oppervlakte kan ervoor worden gekozen om ondanks netto gelijkblijvende of zelfs toegenomen oppervlakte wel hexagonen met een hersteldoel aan te wijzen om de uitbreidings-opgave te borgen. Dit is een keuze die de voortouwnemer zal moeten maken en onderbouwen.

1.7 Beoordeling depositie op hexagonen met een hersteldoel

Daar waar is besloten dat verdwenen habitattypen in de hexagonen met een hersteldoel hersteld moet worden, is sprake van een in ruimte geconcretiseerde instandhoudingsdoelstelling. Daarom is het noodzakelijk in toestemmingverlening de eventueel op de hexagonen met een hersteldoel berekende depositiebijdragen te betrekken bij de beoordeling van projecten. Daarvoor zijn de volgende vragen opgesteld om de beoordeling hiervan door bevoegde gezagen zoveel mogelijk te harmoniseren en initiatiefnemers te ondersteunen bij het beoordelen van projecten in een voortoets of passende beoordeling:

Tijdelijke deposities (bijv. bouw/aanleg) die niet meer optreden wanneer het habitattype is hersteld

- Staat de tijdelijke depositietoename herstel in de weg (van verdwenen habitattypen)?
- Vertraagt de tijdelijke depositietoename het beoogde herstel? Ofwel leidt de depositietoename tot een wezenlijke vertraging ten opzichte van het tijdpad van de verbetering zoals opgesteld door de voortouw nemer?
- Indien na herstel geen deposities meer optreden, dan hoeft niet de vraag voorgelegd worden of de emissies het behoud negatief beïnvloeden.

Tijdelijke deposities (bijv. bouw/aanleg) die nog steeds optreden wanneer het habitattype is hersteld

- Staat de tijdelijke depositietoename herstel in de weg?
- Vertraagt de tijdelijke depositietoename het beoogde herstel? Ofwel leidt de tijdelijke depositietoename tot een wezenlijke vertraging ten opzichte van het tijdpad van de verbetering zoals uitgewerkt door de voortouw nemer?
- Leidt de tijdelijke depositietoename tot een negatief effect (op het behoud) van het habitattype wanneer dat weer is hersteld?

Permanente deposities

- Staat de depositietoename herstel in de weg?
- Vertraagt de depositietoename het beoogde herstel? Ofwel leidt de depositietoename tot een wezenlijke vertraging ten opzichte van het tijdpad van de verbetering zoals uitgewerkt door de voortouwnemer?
- Leidt de depositietoename tot een negatief effect (op het behoud) van het habitattype wanneer dat weer is hersteld?

Het gaat hierboven in alle gevallen om de tijdelijke en/of permanente depositie*toename op (naderend) overbelaste hexagonen*, die wordt veroorzaakt door het plan of project, en dus niet om de totale depositie.

1.8 Significant gevolg of niet?

Hierboven is beschreven aan welke vragen aandacht geschonken dient te worden in een toetsing. Het is aan de initiatiefnemer om in die toetsing te onderbouwen of al dan niet sprake kan zijn van *significante* gevolgen en als die niet kunnen worden uitgesloten een passende beoordeling op te stellen. Het is vervolgens aan het bevoegd gezag om te beoordelen of de conclusies navolgbaar en aannemelijk zijn.

1.9 Helpdesk Stikstof en Natura 2000

Heeft u een vraag over deze Handleiding? Of andere vragen over stikstof, vergunningverlening, AERIUS en Natura 2000? Stel deze bij de Helpdesk Stikstof en Natura 2000. Het stellen van een vraag kan zowel telefonisch of via ons contactformulier:

085 – 486 25 90

Contactformulier

Dit is een uitgave van:
Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur
Bezuidenhoutseweg 73 | 2594 AC Den Haag
Postbus 20401 | 2500 EK Den Haag
T (070) 379 8911

Oktober 2024